
OD e-GRADANINA DO e-SRBINA

---

u tri jednostavna koraka

*Novosti
u popisu
stanovništva
2021.*

U septembru i oktobru 2021. godine provodi se popis stanovništva u Republici Hrvatskoj. O rezultatima tog popisa ovisit će i mnoga prava koja ostvaruje srpska zajednica prema Ustavu i zakonima RH — zato je od vitalnog interesa zajednice da rezultati popisa što vjernije odražavaju stvarno brojno stanje Srba u Hrvatskoj.

Naše organizacije — Srpski demokratski forum, Srpsko kulturno društvo 'Prosvjeta', Srpsko narodno vijeće i Zajedničko veće opština formirale su koordinacioni odbor sa svrhom lakšeg i efikasnijeg provođenja popisa u zajednici.

Pred vama je edukativna brošura namijenjena aktivistima i pomagačima, koju je pripremio koordinacioni odbor. U njoj se na jednom mjestu objašnjavaju sva ključna pitanja vezana uz popis:

- koja prava srpske zajednice u Republici Hrvatskoj proizlaze iz našeg službenog brojnog stanja, odnosno zašto je popis stanovništva toliko važan za manjine
- na koje se sve načine provodi popis stanovništva ove godine
- što je sustav e-Građani, koje se sve usluge mogu ostvariti preko njega i zašto je važan za popis stanovništva

- upute za digitalno samopopisivanje i komunikaciju s članovima zajednice oko popisa
- druge korisne informacije koje će vam pomoći u provođenju aktivnosti vezanih uz popis

1. Prava i slobode srpske zajednice u Republici Hrvatskoj — zakonski okvir

Prava i slobode nacionalnih manjina uređeni su Ustavom Republike Hrvatske, Ustavnim zakonom o pravima nacionalnih manjina, hrvatskim zakonskim i podzakonskim propisima, ali i brojnim međunarodnim dokumentima kojih je Republika Hrvatska potpisnica i koji su po svojoj pravnoj snazi iznad zakona Republike Hrvatske. Najvažniji međunarodni dokumenti za nacionalne manjine su, pored ostalih, Okvirna konvencija za zaštitu nacionalnih manjina te Europska povelja o regionalnim ili manjinskim jezicima.

U Izvorišnim osnovama Ustava RH navedeno je da se 'Republika Hrvatska ustanovljuje kao nacionalna država hrvatskoga naroda i država pripadnika nacionalnih manjina: Srba, Čeha, Slovaka, Talijana, Mađara, Židova, Nijemaca, Austrijanaca, Ukrajinaca, Rusina, Bošnjaka, Slovenaca, Crnogoraca, Makedonaca,

Rusa, Bugara, Poljaka, Roma, Rumunja, Turaka, Vlaha, Albanaca i drugih, koji su njezini državljani, kojima se jamči ravnopravnost s građanima hrvatske narodnosti i ostvarivanje nacionalnih prava u skladu s demokratskim normama OUN-a i zemalja slobodnoga svijeta'.

Također, Člankom 15. Ustava, kao najvišeg pravnog akta u RH, jamči se ravnopravnost pripadnicima svih nacionalnih manjina. Njihova ravnopravnost i zaštita uređuje se ustavnim zakonom. Zakonom se može, pored općeg biračkog prava, pripadnicima nacionalnih manjina osigurati posebno pravo da biraju svoje zastupnike u Hrvatski sabor. Pripadnicima svih nacionalnih manjina jamči se sloboda izražavanja nacionalne pripadnosti, slobodno služenje svojim jezikom i pismom i kulturna autonomija.

Člankom 40. Ustava RH jamči se sloboda savjesti i vjeroispovijedi i slobodno javno očitovanje vjere ili drugog uvjerenja, dok članak 41. Ustava propisuje kako su sve vjerske zajednice jednake pred zakonom i odvojene od države. Pitanja slobode vjeroispovijedi i slobodnog, javnog očitovanja vjere te obavljanja vjerskih obreda od strane vjerskih zajednica i njihovih prava, Republika

Hrvatska regulirala je donošenjem Zakona o pravnom položaju vjerskih zajednica.

Centralno mjesto za ostvarivanje kolektivnih prava i sloboda nacionalnih manjina zauzima Ustavni zakon o pravima nacionalnih manjina, donesen dvotrećinskom većinom, koji je po svojoj pravnoj snazi iznad 'običnih' zakona.

Člankom 4. Ustavnog zakona, među ostalim, propisano je da svaki državljanin Republike Hrvatske ima pravo slobodno se izjasniti da je pripadnik neke nacionalne manjine u Republici Hrvatskoj, te ostvarivati propisana prava i slobode nacionalnih manjina sam, ili zajedno s drugim pripadnicima te nacionalne manjine ili zajedno s pripadnicima drugih nacionalnih manjina.

Pravo na izjašnjenje o nacionalnoj pripadnosti strogo je osobno pravo. Nitko ne može ni na koji način utjecati na to kako se neka osoba želi izjasniti. Kazneni zakon u članku 126. propisuje da će se kaznom zatvora do jedne godine kazniti onaj tko pripadniku nacionalne manjine uskrati ili ograniči pravo na slobodu izražavanja nacionalne pripadnosti ili na kulturnu autonomiju. Spomenutom kaznom kaznit će se i onaj

tko suprotno propisima o uporabi jezika i pisma, uskrati ili ograniči osobi pravo služiti se svojim jezikom i pismom.

Slobodno izjašnjavanje nacionalne pripadnosti propisano je i odredbom članka 10. stavka 3. Zakona o popisu stanovništva, kućanstava i stanova u Republici Hrvatskoj 2021. godine, sukladno kojoj se pri popisu stanovništva, koji će se provoditi u 2021. godini, pripadnici nacionalnih manjina na pitanja o nacionalnoj i vjerskoj pripadnosti mogu slobodno izjasniti.

2. Važnost popisa za nacionalne manjine

Iz Ustavnog zakona proizlazi da je ostvarivanje određenih kolektivnih prava pripadnika srpske zajednice moguće ovisno o njihovom udjelu u ukupnom broju stanovnika Republike Hrvatske, koji se u konačnici utvrđuje popisom stanovništva kakav nam predstoji.

Člankom 7. Ustavnog zakona propisano je da Republika Hrvatska osigurava ostvarivanje posebnih prava i sloboda pripadnika nacionalnih manjina, koja oni uživaju pojedinačno ili kolektivno, naročito:

– izjašnjavanje o pripadnosti nacionalnoj manjini

- uporabu imena i prezimena na manjinskom jeziku i pismu
- služenje svojim jezikom i pismom, privatno i u javnoj uporabi te u službenoj uporabi
- odgoj i obrazovanje na jeziku i pismu kojim se služe
- uporabu svojih znamenja i simbola te očuvanje tradicijskih naziva i oznaka
- kulturnu autonomiju održavanjem, razvojem i iskazivanjem vlastite kulture te očuvanjem i zaštitom svojih kulturnih dobara i tradicije
- pravo na očitovanje svoje vjere te na osnivanje vjerskih zajednica zajedno s drugim pripadnicima te vjere
- pristup sredstvima javnog priopćavanja i pravo obavljanja djelatnosti javnog priopćavanja (primanje i širenje informacija) na jeziku i pismu kojim se služe
- samoorganiziranje i udruživanje radi ostvarivanja zajedničkih interesa
- zastupljenost u predstavničkim i izvršnim tijelima na državnoj i lokalnoj razini te u upravnim i pravosudnim tijelima
- sudjelovanje u javnom životu i upravljanju lokalnim poslovima putem vijeća i predstavnika nacionalnih manjina
- zaštitu od svake djelatnosti koja ugrožava ili može ugroziti njihov

opstanak, ostvarivanje prava
i sloboda

U nastavku će biti pojašnjene situacije u kojima ostvarivanje kolektivnih prava pripadnika nacionalnih manjina ovise o njihovom udjelu u ukupnom broju stanovništva Republike Hrvatske, odnosno o rezultatima popisa stanovništva.

2.1 Služenje svojim jezikom i pismom, privatno i u javnoj uporabi te u službenoj uporabi

Člankom 12. Ustavnog zakona propisano je da se ravnopravna službena uporaba jezika i pisma kojim se služe pripadnici nacionalne manjine ostvaruje na području jedinice lokalne samouprave:

- kada pripadnici pojedine nacionalne manjine čine najmanje trećinu stanovnika jedinice lokalne ili regionalne samouprave
- kada je to predviđeno međunarodnim ugovorima
- kada je to propisano statutom lokalne jedinice u skladu s odredbama posebnog zakona o uporabi jezika i pisma nacionalnih manjina u Republici Hrvatskoj

Ostali uvjeti i način službene uporabe jezika i pisma kojim se služe pripadnici nacionalne manjine u

predstavničkim i izvršnim tijelima, u postupku pred upravnim tijelima jedinica lokalne samouprave i jedinica regionalne samouprave, u postupku pred tijelima državne uprave prvog stupnja, u postupku pred sudbenim tijelima prvog stupnja, u postupcima koje vode Državno odvjetništvo i javni bilježnici te pravne osobe koje imaju javne ovlasti, uređuju se Zakonom o uporabi jezika i pisma nacionalnih manjina u Republici Hrvatskoj.

Godine 2012. donesen je Napatuk za dosljednu provedbu Zakona o uporabi jezika i pisma nacionalnih manjina u Republici Hrvatskoj kojim su propisani način uređivanja prava na ravnopravnu službenu uporabu jezika i pisma nacionalnih manjina općim aktima, odnosno statutima jedinica lokalne i regionalne samouprave te način ostvarivanja prava na ravnopravnu službenu uporabu jezika i pisma nacionalnih manjina u postupcima koji se vode pred državnim tijelima prvog stupnja i pravnim osobama koje imaju javne ovlasti.

Prema Popisu stanovništva iz 2011. godine pripadnicima srpske zajednice zajamčeno je pravo na ravnopravnu službenu upotrebu srpskog jezika i ćiriličnog pisma u 23 jedinice i to: gradovima Vrbov-

sko i Vukovar te u općinama Biskupija, Borovo, Civiljane, Donji Kukuruzari, Dvor, Erdut, Ervenik, Gračac, Gvozd, Jagodnjak, Kistanje, Krnjak, Markušica, Negoslavci, Plaški, Šodolovci, Trpinja, Udbina, Vojnić, Vrhovine i Donji Lapac.

2.2 Zastupljenost u predstavničkim i izvršnim tijelima na državnoj i lokalnoj razini te u upravnim i pravosudnim tijelima

Ustavnim zakonom propisano je da se pripadnicima nacionalnih manjina, kojih ima više od 1,5% u ukupnom stanovništvu RH, jamči najmanje jedno, a najviše tri zastupnička mjesta pripadnika te nacionalne manjine u Hrvatskom Saboru.

Pripadnici nacionalnih manjina, koji u ukupnom stanovništvu Republike Hrvatske sudjeluju s manje od 1,5% stanovnika, imaju pravo ukupno izabrati najmanje četiri zastupnika pripadnika nacionalnih manjina.

Također je propisano da pripadnici nacionalnih manjina u općinama i gradovima u kojima sudjeluju u stanovništvu od 5% do 15% imaju pravo na jednog vijećnika — manjinskog predstavnika u predstavničkom tijelu jedinice.

Zakonom o lokalnim izborima propisano je da pripadnici nacionalnih manjina imaju pravo na razmjernu zastupljenost u predstavničkim tijelima. Ako se ne postigne zastupljenost predstavnika nacionalnih manjina u predstavničkim tijelima jedinice samouprave, raspisat će se dopunski izbori.

Za određivanje broja pripadnika nacionalne manjine mjerodavni su službeni rezultati popisa stanovništva. Prije provođenja svakih izbora, službeni rezultati popisa stanovništva o broju pripadnika nacionalnih manjina u jedinici lokalne ili regionalne samouprave korigiraju se (uvećavaju ili umanjuju) za onaj broj birača koji su upisani ili brisani iz popisa birača te jedinice od popisa stanovništva do posljednjeg potvrđenog popisa birača.

U jedinicama samouprave u kojima pripadnici nacionalnih manjina sudjeluju u stanovništvu općina i gradova s više od 15% te u županijama s više od 5%, osigurava im se i zastupljenost u izvršnim tijelima — zamjenik općinskog načelnika, gradonačelnika ili župana mora biti iz redova pripadnika nacionalnih manjina.

Pripadnicima nacionalnih manjina osigurava se zastupljenost u tijelima državne uprave i pravosudnim tijelima sukladno odredbama posebnog zakona i drugih akata o politici zapošljavanja u tim tijelima, vodeći računa o sudjelovanju pripadnika nacionalnih manjina u ukupnom stanovništvu na razini na kojoj je ustrojeno tijelo državne uprave ili pravosudno tijelo i stečenim pravima. U popunjavanju tih mjesta u navedenim tijelima prednost pod istim uvjetima imaju predstavnici nacionalnih manjina. Ove odredbe ugrađene su u posebne zakone kojima se uređuje postupak zapošljavanja u državnu službu.

Općine i gradovi u kojima pripadnici manjina u stanovništvu sudjeluju s više od 15% te županije u kojima manjine sudjeluju s više od 5% obvezni su planom prijema u službu utvrditi popunjenost upravnih tijela jedinica i planirati zapošljavanje potrebnog broja pripadnika nacionalnih manjina radi ostvarivanja zastupljenosti nacionalnih manjina u upravnim tijelima jedinica.

Zakonom o službenicima i namještenicima u lokalnoj i regionalnoj samoupravi propisano je da se u jedinicama samouprave planom prijema u službu utvrđuje i popunjenost

radnih mjesta u upravnim tijelima pripadnicima nacionalnih manjina te planira zapošljavanje potrebnog broja pripadnika nacionalnih manjina radi ostvarivanja zastupljenosti, sukladno Ustavnom zakonu i zakonu kojim se uređuje sustav lokalne i regionalne samouprave.

Pri raspisivanju natječaja jedinice samouprave koje u svojim upravnim tijelima nisu osigurale zastupljenost pripadnika nacionalnih manjina sukladno Ustavnom zakonu, dužne su to navesti u tekstu natječaja, kao i navesti da su se kandidati u prijavi na natječaj dužni pozvati na to pravo te da kandidat, pripadnik nacionalne manjine, ima prednost u odnosu na ostale kandidate samo pod jednakim uvjetima.

Prema Zakonu o sustavu državne uprave, pripadnicima nacionalnih manjina osigurava se zastupljenost u ministarstvima, državnim upravnim organizacijama i središnjim državnim uredima vodeći računa o njihovu ukupnom udjelu u stanovništvu Republike Hrvatske.

2.3 Sudjelovanje u javnom životu i upravljanju lokalnim poslovima putem vijeća i predstavnika nacionalnih manjina

Pripadnici nacionalnih manjina u jedinicama lokalne i regionalne samouprave sudjeluju u javnom životu i upravljanju lokalnim poslovima putem vijeća i predstavnika nacionalnih manjina.

Ustavnim zakonom propisano je da se u lokalnim jedinicama u kojima pripadnika manjina ima najmanje 1,5%, u općinama i gradovima na čijem području živi više od 200 pripadnika pojedine nacionalne manjine te u županijama na čijem području živi više od 500 pripadnika nacionalne manjine, biraju vijeća nacionalnih manjina. U slučajevima kada nije ispunjen barem jedan od spomenutih uvjeta za izbor vijeća nacionalnih manjina, a na području jedinice samouprave živi najmanje 100 pripadnika nacionalne manjine, bira se predstavnik nacionalnih manjina.

2.4 Upravljačke pozicije u Savjetu za nacionalne manjine Republike Hrvatske

Savjet za nacionalne manjine je autonomno tijelo osnovano temeljem Ustavnog zakona s ciljem što učin-

kovitijeg sudjelovanja nacionalnih manjina u javnom životu Republike Hrvatske, posebice u domeni razmatranja i predlaganja uređivanja i rješavanja pitanja vezanih uz ostvarivanje i zaštitu prava i sloboda nacionalnih manjina.

Savjet je krovno tijelo nacionalnih manjina koje povezuje institucije i interese nacionalnih manjina na državnoj razini. Bavi se cjelovitom manjinskom problematikom u okviru Ustavnog zakona i svih ostalih zakona koji se tiču nacionalnih manjina.

Savjet ima predsjednika i dva potpredsjednika koje imenuje Vlada Republike Hrvatske iz redova članova Savjeta. Jedan od njih obavezno je član Savjeta iz redova nacionalne manjine koja u ukupnom stanovništvu Republike Hrvatske sudjeluje s više od 1,5%.

3. Načini provođenja popisivanja stanovništva u 2021. godini

Popisom stanovništva 2021. prikupljaju se sljedeći podaci:

- a) o stanovništvu: prezime i ime; spol; osobni identifikacijski broj (OIB), datum rođenja; bračno stanje; vrsta životne zajednice u kojoj osoba živi; broj živorođene

djece; prebivalište/boravište; prisutnost u naselju popisa u trenutku Popisa; razlog odsutnosti/prisutnosti; vrijeme odsutnosti/prisutnosti; vrijeme namjere odsutnosti/prisutnosti; mjesto odsutnosti/mjesto stanovanja; mjesto rođenja; mjesto stanovanja majke u vrijeme rođenja osobe; mjesto iz kojeg se osoba doselila te godina i razlog doseljenja; strana zemlja u kojoj je osoba boravila godinu ili duže, godina doseljenja u Republiku Hrvatsku i razlog boravka u inozemstvu; državljanstvo; narodnost (nacionalna pripadnost); materinski jezik; vjerska pripadnost; postignuto obrazovanje; pohađanje škole/studija; ekonomska aktivnost, položaj u zaposlenju; zanimanje; djelatnost; glavni izvori sredstava za život; mjesto rada/školovanja; učestalost vraćanja u mjesto stanovanja; sredstvo putovanja na posao/školu/studij

- b) o kućanstvima: srodnički i obiteljski sastav kućanstva; tip kućanstva; osnova po kojoj se kućanstvo koristi stanom; površina korištenoga poljoprivrednog zemljišta te posjedovanje stoke ili peradi
- c) o stanovima i ostalim stambenim jedinicama: vrsta i način korištenja stambene jedinice; vlasništvo

stana; površina stana; broj soba u stanu; kuhinja, kupaonica i zahod u stanu; vrste instalacija u stanu (vodovod, kanalizacija, električna energija, plinske instalacije); način grijanja stana; vrsta energenta; klimatizacija; vrsta zgrade u kojoj se nalazi stan; broj stanova u zgradi u kojoj se nalazi stan, položaj stana u zgradi; godina gradnje zgrade u kojoj se nalazi stan

Konvencionalni popis i ovaj put će obavljati popisivači osobnim intervjuom sa stanovništvom te će pomoću elektroničkih uređaja popisati sve popisne jedinice koje nisu samostalno popisane i obaviti kontrolu podataka prikupljenih samostalnim popisivanjem u periodu od 27. septembra 2021. godine do 17. oktobra 2021. godine. Iznimno, Popis se može provoditi do 29. oktobra 2021. godine ako se ustanovi da do propisanog roka nisu popisane sve popisne jedinice.

Tokom ovog popisa prvi put će se u Republici Hrvatskoj osobe moći popisati samostalno, koristeći se popisnim upitnikom u elektroničkom obliku koji će biti dostupan kroz elektronički sustav e-Građani, istodobno popisujući kućanstvo i stan u kojem stanuju i to prije konvencionalnog popisa, odnosno od 13. do 26. septembra 2021. godine.

4. Što je sustav e-Građani?

Od 3. maja 2021. građanima je na raspolaganju novi poboljšani portal e-Građani. Usluge za građane i poslovne korisnike objedinjene su na jednom mjestu, a svatko može koristiti usluge i u ime svoje maloljetne djece i u ime poslovnog subjekta čiji je ovlašten zastupnik. Portal svakom korisniku dodjeljuje korisnički pretinac, u koji stižu obavijesti i elektronički dokumenti, i korisnički profil. Portal e-Građani odsad se može koristiti na svim uređajima — na mobitelu, računalu ili tabletu.

Na YouTube kanalu e-Građani nalaze se pojašnjenja o načinu korištenja novog portala. Sustav e-Građani trenutno ima oko 1,26 milijuna korisnika, a prema najavljenim planovima, do 2024. godine nastojat će se dostići broj od 2,5 milijuna korisnika.

4.1 Tko može postati e-Građanin?

- svi hrvatski državljani
- državljani EU/EEA s boravištem u Hrvatskoj
- državljani zemalja izvan EU s boravištem u Hrvatskoj
- digitalni nomadi
- državljani EU preko čvora za prekograničnu suradnju

4.2 Kako postati e-Građanin?

- na internetskoj stranici gov.hr odabrati oznaku 'Postanite e-Građanin'
- kliknuti na oznaku 'Krenite'
- kliknuti na oznaku 'Prijava'
- kliknuti na oznaku 'Pristajem'
- odabrati odgovarajuću vjerodajnicu
- ukucati svoje lične šifre
- aktivirati korisnički pretinac

4.3 Šta je vjerodajnica?

U svakodnevnom životu, služimo se javnim ispravama (npr. osobnom iskaznicom, pasošem i sl.) kako bismo dokazali svoj identitet. U digitalnom svijetu e-Građani, elektronički identitet dokazujemo vjerodajnicom.

Na portal e-Građani prijavljujete se vjerodajnicom. Sustav e-Građani poznaje tri razine sigurnosti (3 vrste vjerodajnica):

- visoku razinu sigurnosti
- značajnu razinu sigurnosti
- nisku razinu sigurnosti

Vjerodajnice visoke razine sigurnosti omogućuju Ministarstvo unutarnjih poslova, kao elektroničku osobnu iskaznicu, Financijska agencija (FINA), te Agencija za komercijalnu djelatnost (AKD).

Vjerodajnice značajne razine sigurnosti omogućuju FINA, Hrvatska akademska i istraživačka mreža, Hrvatski zavod za zdravstveno osiguranje te većina komercijalnih banaka (Hrvatska poštanska banka, Zagrebačka banka, Privredna banka Zagreb, Raiffeisenbank Austria, KentBank, OTP banka, Erste&Steiermärkische Bank, Addiko Bank, Istarska kreditna banka Umag).

Vjerodajnice niske razine sigurnosti omogućuju FINA, Sveučilišni računski centar (preko AAI@EduHr identiteta za studente i nastavnike), Hrvatska pošta, Hrvatski telekom, Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje, Središnji registar osiguranika, Hrvatski zavod za zapošljavanje.

Za korištenje sustava e-Građani potrebno je posjedovati jednu od gore navedenih vjerodajnica. Ako netko u kućanstvu koristi internetsko bankarstvo ili je npr. student, vrlo vjerojatno već imate vjerodajnicu dovoljnu za popis stanovništva.

Ako ne posjedujete neku od navedenih vjerodajnica, možete zatražiti izdavanje državnih vjerodajnica mToken i/ili ePASS. Zahtjevi se predaju u poslovnicama FINA-e ili online na ospd.fina.hr. Trebat će vam preslika identifikacijskog dokumenta

u PDF formatu i skenirani potpisani obrazac za ePass koji se može skinuti na stranicama FINA-e.

4.4 Šta je korisnički pretinac?

Korisnički pretinac je jedna od usluga portala e-Građani koja omogućava primanje službenih poruka vezanih za javne usluge i postupke.

Pomoću korisničkog pretinca, na siguran i pouzdan način, možete primiti obavijesti i informacije vezane za osobna zakonska prava i obveze.

Putem Osobnog korisničkog pretinca, pored pregleda obavijesti koje su vam osobno upućene, možete obaviti i niz drugih radnji.

Prije svega, možete zatražiti elektroničke izvode iz matične knjige rođenih, vjenčanih ili knjige državljana, provjeriti svoje podatke u Registru birača i uslugom e-Privremeni upis elektronički zatražiti promjenu mjesta glasanja u RH i inozemstvu te se elektronički registrirati za glasanje (osobe bez osobne iskaznice RH), zatražiti elektroničke zapise uvjerenja o prebivalištu, boravištu te vlasništvu cestovnih vozila, informirati se o ocjenama djeteta u školi, pregledati recepte koje ste realizirali u ljekarnama u zadnjih 6 mjeseci,

provjeriti izabranog liječnika, naručiti Europsku karticu zdravstvenog osiguranja, zatražiti svoju elektroničku radnu knjižicu, informirati se o očekivanom iznosu mirovine, registrirati se kao potencijalni posloprimac, provjeriti uplaćene doprinose u drugi stup mirovinskog osiguranja, pribaviti potvrde od REGOS-a, provjeriti svoju poreznu knjigovodstvenu karticu, pregledati ukupne primitke, obračunate doprinose i poreze po pojedinim isplateljima, provjeriti svoje podatke u OIB sustavu, sudjelovati u procesima savjetovanja sa zainteresiranom javnošću, pretraživati osnovne katastarske podatke i podnositi zahtjeve za izdavanje javnih isprava te administrirati svoj elektronički identitet.

U korisnički pretinac možete zaprimati i razne obavijesti i to o isteku osobne iskaznice, putovnice, vozačke dozvole ili registracije vozila, biračkom mjestu, pravima iz mirovinskog i zdravstvenog osiguranja, pravima za vrijeme nezaposlenosti, cijepljenju kućnih ljubimaca, novom dokumentu u sustavu ESPIS, obračunatom porezu na dohodak, jedinstvenoj uplatnici Zagrebačkog holdinga, početku blokade računa i deblokadi računa i niz drugih.

4.5 Zašto postati e-Građanin?

Sustav e-Građani omogućuje građanima da samostalno koriste desetine usluga javnih tijela, bez kontakta sa državnom i lokalnom administracijom, bez čekanja u redovima i mogućih nesporazuma.

Na popisu stanovništva 2021. prvi put je otvorena mogućnost da se osobe koje su e-Građani sami popišu. Ta mogućnost naročito je značajna za nacionalne i druge manjine jer im omogućava u potpunosti slobodno izjašnjavanje.

Na stranici gov.hr nalazi se popis područja i usluga koje su dostupne e-Građanima ovisno o razini sigurnosti njihove vjerodajnice. Oni čija je razina sigurnosti najniža mogu pristupiti najmanjem broju usluga, a za one čija je razina sigurnosti vjerodajnice viša na raspolaganju je više usluga u Katalogu usluga.

Područja u kojima su građanima dostupne usluge su: obitelj i život, pravna država i sigurnost, odgoj i obrazovanje, promet i vozila, aktivno građanstvo, prava potrošača, financije i porezi, zdravlje, rad, poslovanje, stanovanje i okoliš, hrvatski branitelji.

Pomoć pri uporabi portala e-Građani pruža i Služba za korisnike:

radnim danom od 8:00 do 20:00
subotom od 8:00 do 13:00
telefonom 072 200 027
e-poštom pomoc@e-gradjani.gov.hr

5. Samostalno digitalno popisivanje stanovništva

Nakon što započne period samostalnog popisivanja stanovništva putem sustava e-Građani (od 13. do 26. septembra), na mrežnoj stranici Popisa 2021. (popis2021.hr) kliknite na poveznicu za 'Samopopisivanje', nakon čega na dnu stranice trebate odabrati 'Počnite sa samopopisivanjem', koja će vas preusmjeriti na sustav e-Građani. Elektronička usluga NIAS-a zatražit će vašu autentifikaciju i pristup vašim osobnim podacima. Kada kliknete na ikonu 'Pristajem', izaberite vjerodajnicu, registrirajte se, pročitajte uvjete upotrebe, potvrdite da ste punoljetni i pristupite samopopisivanju.

Nakon uspješnog zaključavanja i slanja popisnice e-ispitanik dobit će jedinstvenu šifru (kôd) generiranu u trenutku predaje popisnice, koja služi kao dokaz o uspješnoj predaji popisnice i koju će e-ispitanik dati popisivaču na terenskom

popisivanju. Jedinstvena šifra potrebna je zbog kontrole obuhvata popisivanja.

Ako osoba ne stigne ispuniti Upitnik odjednom, moguće je spremiti nesene podatke te s popunjavanjem nastaviti poslije. Nedovršenom Upitniku moguće je pristupiti sve dok traje faza samopopisivanja. Ako je osoba ispunila i poslala Upitnik te joj je sustav dodijelio jedinstvenu šifru, nije moguće unijeti promjene u Upitnik.

Jedna osoba iz kućanstva u sustavu e-Građani popisuje stan, kućanstvo i sve osobe u stanu. Osoba iz kućanstva koja popisivanju pristupi pomoću svoje vjerodajnice, postaje referentna osoba te je dužna popisati sve članove kućanstva.

5.1 Tko se može popisati?

Popisuju se osobe s 'uobičajenim boravištem', koje znači mjesto gdje osoba uobičajeno provodi svoj dnevni odmor, neovisno o privremenoj odsutnosti zbog rekreacije, godišnjeg odmora, posjeta prijateljima i rođacima, poslu, liječenju ili vjerskim hodočašćima.

Samo se za sljedeće osobe smatra da imaju uobičajeno boravište

na predmetnom zemljopisnom području:

- osobe koje su živjele u uobičajenom boravištu kontinuirano najmanje 12 mjeseci prije referentnog datuma popisa (31. augusta)
- osobe koje su došle u uobičajeno boravište u razdoblju od 12 mjeseci prije referentnog datuma s namjerom da ostanu tamo najmanje godinu dana

Kada se navedene okolnosti ne mogu ustanoviti, 'uobičajeno boravište' znači mjesto zakonskog ili registriranog boravišta.

6. Upute za aktiviste i asistente za samopopis

Prije početka rada svi aktivisti i asistenti dužni su educirati se i informirati u najvećoj mogućoj mjeri o sustavu e-Građani, samopopisu, popisnici, kampanjama srpskih organizacija vezanim uz popis stanovništva, organizatorima i učesnicima tih kampanja i svim drugim sličnim pitanjima koja su vezana uz popis stanovništva 2021.

6.1 Pojedinačno prezentiranje sustava e-Građani

Na dodijeljenom području potrebno je obići sva domaćinstva koja su

zainteresirana za informiranje o popisu stanovništva i o tome sastaviti kratku bilješku.

U domaćinstvima u kojima žive mlađe i informatički pismene osobe potrebno je građanima pružiti informacije i pomoć vezanu za registraciju u sustav e-Građani.

U samačkim staračkim domaćinstvima te domaćinstvima gdje nema informatički pismenih osoba nema potrebe za opsežnijim informiranjem o opciji samopopisa ili sustavu e-Građani. Takvim ljudima treba dati informaciju o vremenu terenskog popisa, o tome što popisivač od njih smije, a što ne smije tražiti te im naglasiti da se na popisu trebaju slobodno izjasniti u pogledu svoje nacionalnosti, jezičnog, vjerskog i svakog drugog opredjeljenja.

6.2 Grupno prezentiranje sustava e-Građani

Ako u određenim mjestima postoji interes da se ljudi informiraju o sustavu e-Građani i popisu, te informacije treba dojaviti koordinadorima za određeno područje kako bi se organizirale edukacije za stanovništvo.

6.3 Pomoć pri samopopisivanju

Ako su ljudi zainteresirani za samopopis, potrebno je:

- detaljno ih uputiti kako da postanu e-Građanin
- ostaviti im primjerke popisnice kako bi je unaprijed mogli proučiti
- naglasiti točno vrijeme samopopisa
- pojasniti sva eventualna pitanja
- ostaviti kontakt telefon za pomoć

6.4 Način ophođenja s ljudima

S ljudima se treba ophoditi ljubazno, učtivo, s poštovanjem prema njihovom osobnom prostoru, vremenu i željama.

Potrebno je stalno im biti na usluzi i truditi se da se posao u kojem ste angažirani obavite u vrijeme koje njima najbolje odgovara i pod uvjetima koji su za njih najprihvatljiviji.

